

EL FACTOR SORPRESA EN LA TRAJECTORIA VITAL DE PAU VILA

Pau Vila amb Antoni Farrés, batlle de Sabadell, Josep Torrella i Joan Farell. (1979)

El "curriculum vitae" de Pau Vila és, a més de dens, extens perquè ha durat més anys que el de la majoria de mortals. Ben pocs arriben a la llinda d'un segle, i tot i no arribant-hi, són molts els que no poden sostenir llur activitat vital fins al darrer alè. Pau Vila treballava encara, ajudat d'un lupa, fins be poc abans del seu decés. Els darrers dies li dugueren d'Amèrica un seu llibre acabat de sortir de la impremta, "El obispo Martí", assaig biogràfic d'un bisbe català que féu una gran labor com a geògraf i demògraf a la Veneçuela del segle XVIII; llibre del qual Pau Vila es-

tava preparant la versió catalana per a ésser impresa aquí.

No pretenc, però, descriure en aquest breu article la complexa biografia de Pau Vila, sinó només destacar-ne unes fites sobresortints uns contraforts mestres, i comprovar la dosi de sorpresa que cada un d'ells ofereix.

La primera sorpresa de Pau Vila, almenys per als sabadellencs, és la seva naixença a Sabadell. Els seus pares hi vingueren a parar per avatars de la feina. Ell hi va néixer com podia haver nascut en un altre lloc. Als seus dos anys, la parella es traslladava al Alcoi,

als set o vuit a Terrassa; i als catorze, a Barcelona.

La més destacada sorpresa en la vida de Pau Vila fou l'arrencada de la seva cursa ja indeturable pels camins de l'intel·lecte. Una transmutació sobtada, gairebé teatral. El jove de vint-i-un anys, obrer i obrerista actiu, en un moment determinat i ben concret (un matí fred de febrer, a la reunió clandestina dels vaguistes a la platja de Pakín) decideix canviar de tàctica: rebutjat les incitacions a la violència i dedicar-se de ple a perseguir l'educació de l'obrer, camí que ell estimà com a bo perquè l'obrer pogués aconseguir les seves reivindicacions.

Una altra sorpresa la dona Pau Vila quan els seus neguits pedagògics autoformant-se i bregant per obrir camins nous a l'ensenyament, i participant-hi durant una vintena d'anys, es decanten cap a una especialització: la geografia. I de la mateixa manera que sobresortí i ocupà llocs davanters i traçà noves rutes en la pedagogia, ho féu en la ciència geogràfica. Pau Vila és el renovador dels estudis geogràfics a Catalunya; ell, com ha dit Lluís Casassas, és la geografia catalana.

Transcorren una altra vintena d'anys i el desenllaç de la nostra guerra civil, que el duu a terres americanes, ens forneix una nova gran sorpresa respecte a la personalitat de Pau Vila. En països tan llunyans com Colòmbia i Veneçuela es manifestà també com el gran desenvolupador de llurs replecs geogràfics inconeguts. Ell, més que els conqueridors espanyols dels segles XV i XVI és el descobridor de Colòmbia i Veneçuela. Ara bé; pensem que un metge, un cirurgià, un biòleg, un químic, un físic, amb el mateix bagatge que duen del país d'origen poden continuar fent una gran labor a qualsevol altra part del món. Però Pau Vila ha de tornar a començar

recorrent aquells nous països pam a pam, i esgratinyant totes llurs facetes socials i humanes -perquè ell no entenia la geografia com a estrictament "geogràfica- tal com havia fet a Catalunya, amb la diferència que aquí ho havia assolit a còpia d'anys d'excursionisme.

La sorpresa darrera de Pau Vila és de caràcter íntim, entranyable: tant, que pot dir-se que només ho és per nosaltres, sabadellencs. Ja hem dit que havia nascut a la nostra ciutat gairebé per atzar, i que només hi va viure els dos primers anys de la seva infantesa. Doncs, bé; el mateix dia que complia noranta-nou anys, i trobant-se en els inicis d'una fase d'enderrocament vital d'escàs bon auguri, manifestà desitjos de venir a Sabadell. I va ser dut a Sabadell, aquell vint-i-nou de juny, pel matrimoni Fàbregas-Moix. I romangué en aquella nova llar tot un mes, en contacte diari amb els amics que l'estimaven i sota la cura amorosa de Maria Moix i Camil Fàbregas, als quals no els ho podem agrair mai prou els sabadellencs. Durant aquell mes d'afalacs constants, l'acabament, que era previst -tot i que ell mantenia una perfecta lucidesa mental així com el seu tarannà imper-torbablement serè- anà descrivint una línia de descens fins al punt que ja va ser inajornable el seu retorn a Barcelona. Això era el 29 de juliol i el 15 d'agostó moria.

Voldria, com a cloenda, posar de relleu dues constants que predominen en el caràcter de Pau Vila. Són el sentiment d'obrer i l'esperit de pedagog. Mai no va perdre la il·lusió de la feina ni mai no la va fer amb afanys personals. Tenia un elevat concepte social i humà del treball. I sempre va ser senzill en el viure i en el tracte.

Quant al pedagog, fixem-nos que quan sembla deixar la pedagogia per la geografia, segueix actuant sempre com a pedagog i crea escola de geògrafs aquí i a Amèrica. Pensem també en la il·lusió que sentia per l'Institut de segon ensenyament que fou batejat amb el seu nom i en la delectança amb què es trobava entre la jovenalla estudiantil. Recordem la magistral lliçó sobre el Vallès que els donà en una obertura de curs i el consells que els dirigí en una altra ocasió i que poc després convertí en un article que fou publicat al diari "Avui". El seu altíssim valor com a pedagog fou reconegut en forma apoteòsica aquest mateix darrer any de la seva vida amb la investidura de Doctor Honoris Causa per la Universitat Autònoma de Barcelona: ell, que no havia passat com a estudiant per cap Universitat. Aquesta sorpresa és tot una paradoxa; una sublim paradoxa.

Josep Torrella.
Director de la Fundació
Bosch i Cardellach

Dè: l'homenatge a Pau Vila per la Fundació Bosch i Cardellach. (1971)

l'alcalde accidental, Sr. Royo, impecant la Medalla d'Or de la Ciutat de Sabadell, a Pau Vila. (1978)